

PUTUSAN

!

"#\$% & %# \$% % # % '%#\$ " " &())% %# "\$% & & *% % &#\$(%
*" % % % % +)'%,% %- %." & " %- "#.% +-(%# *+ +)%#% *" (% %
/" %& \$+\$%#\$ &%.+(%# 0'-

Penggugat1+ + 2 %-+1%\$% %) % 1"# & &(%# 1*"(" .%#% & %(% %1
3" " *% (" &% %# & 4% %# %--%# "/% % %#
% 1)" %#.+ #'% &)"3+)"3%\$%\$+\$%56
% , % #

Tergugat1 + + %-+1%\$% %) % 1"# & &(%# 1*"(" .%#% * & 1
3" " *% (" &% %# & 4% %# " + %--%# "/%#%+1%#
)" %#.+ #'% &)"3+)"3%\$%\$+\$%56

"#\$% & %# \$% % ")"3+
" %- " *" %.% & 3" (%) *" (% % %#)+ % 3+(&
" %- "# "\$%\$ (" " %#\$%# "\$\$\$+\$%)%&7)%()& & +(% *")& &#%\$%#

!

%-,% "\$\$\$+\$% "\$%\$# \$+\$% %##'% " &#%\$%+)'%#\$
" %- " %9 % & "%%#& " %%# "\$%\$ & %# \$% % # % *% % %#\$%
\$+)+) % % "\$& " " *% (% % 1 " %-
"\$%\$ +(% (%# -% 7-% '%#\$ *% % * ((#'%) "3%\$%&3" &(+
%-,% *% % %#\$%\$% ;"3 + % & 1 "\$\$\$+\$% "\$%\$# " \$+\$%
" %#\$%)+\$%(%# *% #&(-%# '%#\$ &/% % - "\$%,%& "#/% % &(
%# +)%# \$% % "/% % %#)"3%\$%& %&#%# (% &(-
%#\$%\$% ;"3 + % & 6
%-,%)" " %- *% #&(-%# ")"3+ "\$\$\$+\$% "\$%\$# " \$+\$% 3" " *%
&#%\$% & + %- (" &% %# 3")% % & + %- %#\$%+1% % %
>) = %-+1%\$% + &%# * &# %-7* &# %- " *% (" &% %# % & + %- ( )
(" + %- %#\$% + % " \$+\$%)" % %*+ + = %-+1%

putusan.mahkamahagung.go.id

-& +* +(+#)"3%\$\$& %%% %'(%%)+% & &) & % # & % # & %
 3" # % %
 % ! 1 + + % - + #
 3 (; 1 + + % - + #
 "(% % \$ % % (7% # % (")"3+ 3" % % % % %)+ - % # * " & - % % %
 + % " \$ + \$ %
 % - , %)" + % (" - & + * % # + % - % # \$ \$ % " # \$ \$ + \$ % % # " \$ + \$ % % %
 ("% % % # + (+ # % # - % # & 1 + #)" . % (% - + # " \$ + \$ %) + % -
 * + # ' % - + 3 + # \$ % # " # \$ % # * " " * + % # % & #
 8 % - , % " \$ + \$ %)" & # \$ " % (+ (% # & # % ((" %) % # 9 &) & (
 % - , % % (& 3 % * ")" &) - % # % # * " " # \$ (% % # ")"3+ * % % 3 + % # 4 + 8
 1 " # \$ \$ + \$ % * " \$ & " # & # \$ \$ % (% # " \$ + \$ % % # * + % # \$ (" + % - % #
 + % " # \$ \$ + \$ %)" # & & " # \$ % # % % %)"3% \$ % & % # % ")"3+ & % %)
 (+ % # \$ "3 & - % % 3 + % # - & # \$ \$ %)" (% % % \$ % & + " \$ + \$ %) + % -
 & % (" * " + & (% # " # \$ \$ + \$ % & 1 % (% % % \$ & - + 3 + # \$ % # % - & % + * +
 3 % & # % # & % (" 3" & # % 9 (% -)" % & % (% %) + % + * " # & # \$ \$ % % #
 ' % # \$ % * % & \$ + # % (% #)"3% \$ % & * " # \$ \$ % # & # % 9 (% -
 : % - , % " # \$ % # (" % % % # + % - % # \$ \$ %)"3% \$ % & % # % ")"3+ * % %
 & % %) % (" # \$ \$ + \$ % & % (" - % % \$ & 3") + % & (% " \$ + \$ %
 % - , % " # \$ \$ + \$ %) % # \$ \$ + * " 3 % ' %)" + + - 3 & % ' % ' % # \$ & 3 + % (& 3'
 * " (% % & # &
 " %) % (% # % %) % # % & 7 % & " & \$ \$ + \$ % 1 - # % \$ % " + %
 % \$ % & % # \$ % % # % " " & ( ) % # " # \$ % & & * " (%) % & # & # %
 % - , % - (% # * +) % # ' % # \$ % % # ' % 3 " 3 + # &
 & % & 0
 " # \$ % 3 + (% # \$ + \$ % % # " # \$ \$ + \$ %
 " # " % * (% # * " (% , & # % # " # \$ \$ + \$ % " # \$ % # " \$ + \$ % * + +) (% " # %
 * " / " % & % #
 " 3 " 3 % # (% # 3 & % ' % * " (% % (" * % % " # \$ \$ + \$ %
 + 3) & % 0

Direktori Putusan Mahkamah Agung Republik Indonesia

putusan.mahkamahagung.go.id

- # *+ +) % # ' % # \$) "% & 7 % & # '%
% -, % * % % - % & 7 - % & * ") & % # \$ % # ' % # \$ " % - " # \$ \$ % % # 1 % -
% % # \$ " # \$ - % * ") " # & 1 # \$ (% # " \$ + \$ % & % (" " # - % % # \$ " # \$ - % * &
* ") & % # \$ % # % # * % % %) % # ' % # \$) & - % (* + % " # ' + + - % # \$ % & # + # + (
% % # \$ " # \$ - % * ") " 3 % \$ % & , % (&) (1 # " # \$ % & % # " % - " % # \$ \$ & # '%
) "/ % % ") & % # * % +) " 3 % \$ % & % # %) + % * % # \$ \$ & % #
1 * % # \$ \$ % # * " % % % # \$ \$ % +) 1 % # * % # \$ \$ & % #) " % # . + # '%
% # \$ \$ % " * " 3 " 6
% -, % % % % # \$ (% + * % ' % * " % % & % # " # \$ % & % # " % - 3 " +) % - %) "
%) & % " # % % & (% # " # \$ + \$ % % % - & + * + (+ # " 3 & # % + % - % # \$ \$ % #
(" 3 % & " # \$ % # " \$ + \$ % % * & & % (3 " 6) &
% -, %) " % # . + # '% & 3 % / (% # % -) + % \$ + \$ % % # " # \$ + \$ % ") " 3 +
' % # \$ &) & # '% " % * & * " % - % # (% # " - " # \$ + \$ %
% -, % " # \$ + \$ % % % " # \$ + % (% # % & 7 % & \$ + \$ % % # % '
" # \$ % . + (% # 3 + (&) + % 3 0 + * % * & + & * % # (% & (% - % & % # +) % #
\$ % % "/ % % % # % # \$ \$ % : ; " 3 + % & 1 3 + (&) + %
' % # \$ 3 " 3 " # + (9 (* & ") " 3 + " % - & / / ((% # " # \$ % # %) & # '% % # " #' %
)) + % &) " % 3 " " % & / + % * 1 " - % . &) 3 + (& ") " 3 + & 3 " & 3 + % & %
= 6
% -, %) " % & # 3 + (&) + % ") " 3 + " # \$ + \$ % . + \$ % " # \$ % . + (% #
< + % % # \$ %) (&) & # \$ 7 %) & # \$ " # \$ % (+ 3 " # 0 %
R 1 1 + + 8 % - + # % \$ % %) % * " (" . % % # 3 + + % - % # \$ \$ % 1 " * %
& # \$ \$ % & " + % - % % 1 % % # 1 % # % 1 & - % * % # * ") & % # \$ % #
" % - " 3 " & (% # (" " % # \$ % # & 3 % , % -) + * % - ' % # \$ * % % * ((# '%
) " 3 % \$ % & 3 " 0 (+
% % -, %) % ( ) & (# % " \$ + \$ % % % % -) + % &) % - " # \$ + \$ %
3 % -, %) " " % - " # & (% - " # \$ + \$ % % # " \$ + \$ % & # \$ \$ % & + % - % #
+ % " # \$ + \$ %) " % %) % + % - + # & % # (" + & % # - & + * 3 " * & % # - 7
* & # % - % # " % (- & & # \$ \$ % (" 3 % & & + % - % # \$ 6 % " # \$ + \$ %

Direktori Putusan Mahkamah Agung Republik Indonesia

putusan.mahkamahagung.go.id

/ %-,% % % * (%,&#%# "#\$\$+\$% %# " \$+\$% " %- &(% +#&%& .
%# \$ %%%(1# (" +% %%(")"3+ % % %) +-%# %# "*" " &-% %%;
%# \$ +% " \$+\$%
%-,% ("& +*%# + %- %#\$% "\$\$\$+\$% %# " \$+\$% %, % #'% % %
("% %%# +(+ # %# -# #8)1+ #)".%(%-+ # & %(+(+ # %\$&
("% "#%)" &\$ " .% & "*" "#\$(% % # % # "*" 9" &)&-%#
" %-,%)%()&3" + %#\$ (% & " &-% "\$\$\$+\$% %# " \$+\$% 3" "#\$(%
+ + 6
9 %-,% "*"3%3#'% (% "#% " \$+\$% " %- 3")" &\$\$(+- "#\$%#
*" " *+%# %&#3%-(%#)" &\$\$(+-%#%# ")"3+)" &\$ &*%#\$&
"\$&#%* & + %- %#\$ +6#'%
\$ %-,%)%()&#" \$ %-+&#'% % & /" & % "\$\$\$+\$% ("6% %)'%
- %-,% "\$\$\$+\$% %# " \$+\$%)+ %- *%&)- " *% &\$\$\$ 1
" %- "*" \$& "#&\$\$% (%# "\$\$\$+\$%)".%(4%& " %- (" 3% &
(" + %- %#\$ +%#%
& %-,%)".%(-& +* 3" *%&)-\$+\$% "*" #-)"(% & %7%# \$# -%#'%
)-% & %#\$)+\$ \$ "*" \$& "\$\$%# % #)% *%&)"(% %\$ & %(8" #- (" 3%
.- %-,%)".%(-& +* 3" *%&)-1+\$% & %("*" #- %\$& " 3" &(%#
#9(%- ("*% % "\$\$\$6\$%
(%-,% (" +% \$% " %- 3" +)%-9%+(%# + %- %#\$% "\$\$\$+\$% %#
" \$+\$%)+ %- %()& %1 + # & %(3" -%&)
E U1+ + %-+ # %\$% %) %*1(" .%# 3+ %- %#\$%1 " *%
&\$\$\$ & " + %-9%#1 % %1 % # % 1 &-% %*%# "*")& %\$%#
" 3" &(%# (" " %\$%# &3%,-)+ %- ' %\$ % % * ((#'%) "3%\$6& 3" &(+
% %-,%)%()&#% " \$+\$% % % %-)+ % &)%- "6\$\$\$%
3 %-,%)" " %- "#&(- "\$\$\$+\$% %# " \$+\$% &\$\$\$ & + %- % #
+% "\$\$\$+\$%)" % %)% + %-+ # &# (" + &# -& +* 3" *%# %-7
*& %- % # " %(-& &\$\$\$ (" 3% & & + %- %#\$ +6 "\$\$\$+\$%
/ %-,% % % * (%,&#%# "\$\$\$+\$% %# " \$+\$% " %- &(% +#&%& .
%# \$ %%%(1# (" +% %%(")"3+ % % %) +-%# %# "*" " &-% %%;
%# \$ +% " \$+\$%

Direktori Putusan Mahkamah Agung Republik Indonesia

putusan.mahkamahagung.go.id

%-,% ("& +*%# + %- %#\$%\$% "#\$+\$% %\$ " \$+\$% %, % #'% % %
 ("% %%# +(+# %# -% #&1+)".%(%-+ # & %(+(+# %\$&
 (% "#%)" &#\$ " .% & * " "#\$(% %# %# * " " &)&-%#
 " %-,%)%()&* " #%- " &-% "#\$+\$% %\$ " \$+\$% 3 " "#\$(% + +
)% *%& % + %&)&(
 9 %-,% * " " 3%3#% ("%% " \$+\$% " %- 3 ") &#\$(+ - "#\$%#
 * " * +%# %&#3%-(%#) &#\$(+-%# #'% ") 3+)" &# \$ & *%#\$&
 "#\$&%* & + %- %#\$ +&#%'
 \$ %-,%)%()&"#\$% %-%&#%' % & /" & % "#\$+\$% ("*% %)%'%
 - %-,% "#\$+\$% %\$ " \$+\$%)+ %- *%)%- " *% &\$\$\$% 1
 " %- * " \$& "#&\$\$\$% (%# "#\$+\$%)".%(4+& " %- (" 3% &
 (" + %- %#\$ +%#%
 & %-,%)".%(-& + * 3 " *%)%- \$+\$% * " #%-)"(% & %#%# \$% -%#%'
)"- % & %#\$)+\$% * " \$& "#\$%# %#)% *%&)"(% %\$ & %(" #%- (" 3%
 . %-,% (" + % \$% " %- 3%+% " +(+# (%# + %- %#\$%\$% "#\$+\$% %#
 " \$+\$%)+ %- %()& %% + # & %(3 " -%&)&
 %-,% " - % * (" " %#\$%#)%()& ") 3+ & "#\$%\$% " %-
 " 3"#% (%# %# "#%'% %(%# & %(("3" %%#
 "#& 3%#\$13%-,%)" %#. + #'% "#\$+\$% " #'% *%&(%# (")& *+ %#
 " %* %% % * " # & %&##%' %# - # * +)%#
 "#& 3%#\$13%-,% + # + (" * ")&#\$(% + %&%# *+ +)%#% (&#&1
 & +#.+( )"\$% % -%)"3%\$%& %%# ' %#\$ " + % % % " & % /% % & %#\$:
 &#& ' %#\$ " + *%(%# 3%\$&%# ' %#\$ & %(" *%)%-(%# "#\$%# *+ +)%# &#&

 "#& 3%#\$13%-,% %() + %# +. +%# \$+\$% %\$ "#\$+\$% *% % * ((#'%
 % % % -)"3%\$%& %%# " %- &+ %&(%# & % %)
 "#& 3%#\$1 3%-,%)" % % *)") * ")&#%\$%# "#\$% & %\$ " %-
 "# % %&(%# "#\$+\$% %\$ " \$+\$% %\$% -& + * +(+# (" 3% & " 3%#% + %
 %#\$%\$%#%' "#\$%# 3%&(")3%\$%& %%# (" " +%& %&)%# <= # %#\$7
 + # %#\$: %-+ # 2 2)"3%\$%& %%# \$ " %- &+3%- "#\$%# # %#\$7

Disclaimer

Kepaniteraan Mahkamah Agung Republik Indonesia berusaha untuk selalu mencantumkan informasi paling kini dan akurat sebagai bentuk komitmen Mahkamah Agung untuk pelayanan publik, transparansi dan akuntabilitas pelaksanaan fungsi peradilan. Namun dalam hal-hal tertentu masih dimungkinkan terjadi permasalahan teknis terkait dengan akurasi dan keterkinian informasi yang kami sajikan, hal mana akan terus kami perbaiki dari waktu ke waktu. Dalam hal Anda menemukan inakurasi informasi yang teruat pada situs ini atau informasi yang seharusnya ada, namun belum tersedia, maka harap segera hubungi Kepaniteraan Mahkamah Agung RI melalui :
 Email : kepaniteraan@mahkamahagung.go.id Telp : 021-384 3348 (ext.318)

Direktori Putusan Mahkamah Agung Republik Indonesia

putusan.mahkamahagung.go.id

+# %#\$ % - + # % # * " + 3 % - % # (" + % " # \$ % # # % # \$ 7 # % # \$
8 % - + # 21 " % * & & % (3 " %) &
" # & 3 % # \$ 1 3 % - , % " \$ + \$ % " % - " # ' % % & % (" # % - - % & &
* ") & % # \$ % # % # * % % %) % # ' % # \$) % - % # & % (* + % " # ' + - % # \$ % &
" # \$ - % % *) " 3 % % & , % (& % % + (+ %) % (& % 1 # " # \$ % & % # " % -
" % # \$ % # % # %) " / % % ") & % # * % % (% 1 / + (+ * % %) % # 3 % \$ & " # \$ % & % # + # + (
" # % % (% # 3 % - , % " \$ + \$ % " % - & * % # \$ % & " # \$ % # ") & % # * % + # % + #
- % &) " - & # \$ % % * " (% % & # & % * % & * " & ( ) % % # & * + +) % # * % - % & # ' % "
) ") + % & " # \$ % # (" " # + % # * %) % % < = 3 \$ 6
" # & 3 % # \$ 1 3 % - , % " - (% " # % " \$ + \$ % & % (" # % - - % & &
* ") & % # \$ % # 1 (% *) " + " & %) &) " 3 % \$ % & % # % (" " # + % # " % + % # % - (% % -
\$ + \$ % " * + 3 & (# #) & % % - + # " # % # \$) " + " & %) & &
" # \$ % & % # & % (% * % & " % * (% # % % 6 " (% % & # &
" # & 3 % # \$ 1 3 % - , % " # \$ \$ + \$ % % % * ((\$ + \$ % % # % " - # % \$ %
* " (% , & # % # % # % " # \$ % # " \$ + \$ % & / " % & (% # " # \$ % # % %) % # " \$ + \$ %) + % -
- + 3 + # \$ % # " # \$ % # * " " * + % # 6 % & #
" # & 3 % # \$ 1 3 % - , %) " 3 " + " " & ( ) % * ((" # (% % " " 3 & - % - + +
% (% # & * " & 3 % # \$ (% # (" & % (- % & % # " \$ + \$ % & 6 ") & % # \$ % #
" # & 3 % # \$ 1 3 % - , % 3 " %) % (% # " % %) * % # \$ % 3 % # 3 % - , %
* % # \$ % & % # ' % # \$ & % ( ) % # % (% # " - 4 + +) & % " # \$ % # & " # \$ % & % #
# % 1 " % - & . % % # (% # 3 " %) % (% # (" " # + % # ' % # \$ 3 " % (+) " 3 % \$ % & % # %
& " # + (% # % # % % " # \$ % # \$, % (+ * " % ( ) % # % # % * % # \$ % & % # " # \$ % # - % {
' % # \$ & " # + (% # # % # \$ 7 # % # \$ % ( ) % # % # % * % # \$ % & % # " - % % * " \$ + \$ %
") " 3 + " % - & % (+ (% #) " / % % ") & % % (% 3 " 1 %) % (% # %) 2 \$ 1
* " (% % & # & % * % & * + +) " / % % > ") (% % + % # * % - % & # % " \$ + \$ %
" # & 3 % # \$) " % # . + # 3 % - , % % % * " (% % * " / " % & 3 % \$ % & * " (% %
lex specialis = (" & % (- % & % # " \$ + \$ % & % (% * % " # \$ \$ + \$ (% # (" , % & 3 %
" # \$ \$ + \$ % + # + (" 3 + (& (% #) & 9 % * ") &) & - % # * " " # \$ (% % # % % +
% # \$ % % " # \$ \$ + \$ % % # " \$ + \$ %) - & # \$ % (" * % % " # \$ \$ + \$ % " % * & 3 " 3
+ # + (" 3 + (& (% # " 3 & - % # . + " # % # \$ % & 7 % & % % \$ + \$ % 6 % # " # \$ \$ + \$ %

Direktori Putusan Mahkamah Agung Republik Indonesia

putusan.mahkamahagung.go.id

"#& 3%#\$13%-,% "#\$+\$% % % "#\$+-(%# % & 7 % & \$+\$% %##'
" %- "#\$%+.(%# 3+(&)+ % 3"<#%#<+%- %#\$)%()& +# +(& "#\$%
(" %#\$%##% & "*")& %#\$%#
"#& 3%#\$13%-,% '%#\$ "*" + &*" & 3%#\$(%# "3&- %#+ % % %- %
"\$+\$+\$% '%#\$ "#' %(%# 3%-,% "\$+\$+\$% "#\$%# " \$+\$% % % %-)+<
&) " &)%- '%#\$ &(+ % (%# "#\$%# 3+(& 7% (% % + "# & (
%#\$%\$% ;"3 + % & '%#\$ & 3+ % % # & % # % % # % \$% % &
"#/ % % & (%- % # +)%# "\$' % % % # 1" %- 3" " " % & /+ (+ * % #
)"/ % % % " & & # '% " + % "*" &) & ,% " # % # \$ " %- " . % & % (% # & (%-
"\$+\$+\$% "#\$%# " \$+\$% & 1 "\$+\$% 3+(&) 3+ % % %- % (% % + "# & ('%#\$
" * + # '% & ("(+ % # "*" 3+(& % # '%#\$)" * + # % # "#\$& (% % "#\$%#'
- % +) & # '% % (%# "\$+\$+\$% % # " \$+\$% " 3+(& " * + # '% & - + 3 + # % # - + (
)"3%\$%&)+ % & &) " & '%#\$)%-
"#& 3%#\$13%-,%)%()& 7%()& "\$+\$+\$% ")"3+ " %- " 3" & (%#
(" " %#\$%# '%#\$)% & # \$ 3")")+ % & % # " - % % * % % '%#\$ " %-)%()& 7%()&
"\$%\$%)" # & & "# % # \$ (" - & + * % # + %- % # \$ % \$% "\$+\$+\$% 6%# " \$+\$%
"#& 3%#\$13%-,% (")+ % & % # (" " %#\$%#)%()& 7%()& ")"3+ % %
"#' % # \$ (+ " %- " . % & "*") &) & - % # % # "*" "#\$%# &)"3%3(%# (% "#%
" \$+\$%)+ %- * + # '% - + 3 + # % # "#\$%# % # & % # \$ "#\$% (& 3% (%#
% # % % "\$+\$+\$% % # " \$+\$% & % (% % % \$ & - % % * % # + # + (- & +
)"3%\$%& % # % '% (#' %)+ % & &) " &
"#& 3%#\$13%-,% 3" %)% (%# "*" & 3%#\$%# 7 "*" & 3%#\$%# (% & % %) 1
% & 7 % & \$+\$% % # "\$+\$+\$%)" * % # . % # \$ '%#\$ " %- & (" %- + & % # & " % #
)%()& 7%()& "#' % # \$ (+ (" - & + * % # + %- % # \$ % \$% "\$+\$+\$% % # " \$+\$% "
" %- & ,% # % & "#\$%# "*") &) & - % # % # "*" "#\$% (% % # '%#\$ " +) "#" +) '%
&)"3%3(%# " \$+\$%)+ %- * + # '% - + 3 + # % # "#\$%# "*" " 1 + % # \$ % & #
"\$%\$% (& 3% (%# & % (% % % \$ & - % % * % # + # + (- & + * + (+ #)"3%\$%& % # %
)+ % & &)" * 1 + & # '% % (%# " 3+(& % # & % # \$ (%) 3%\$%& 9% (%
"#& 3%#\$13%-,% 3" %)% (%# 9% (% & "#\$%#) % # 3" "*" # % %
" %- " 3+(& "*" (% & # % # "\$+\$+\$% % # " \$+\$% " %- "*" / %- % # + %- % #
"\$+\$+\$% % # " \$+\$% & % (+ # \$ (& % * % & "*" %- % # (%# % \$ & " -)"3%\$%& 7

:

*" /" %&%# "3&- 3%&(&%# % % "#\$+\$% %& %"+\$+%& (&/" %&(%#
&(-%,% & (%# & 3+ -% 7-% '%#\$ "3&- " +\$&(%# %# " ")%-(%# "\$\$\$+
%# " \$+\$% &(" + &%#6% &
"#& 3%#\$13%-,% % %)%# "*" /" %&%# '%#\$ &%.+(%# "- "\$\$\$+\$%
")"3+ & % %) " %-)")"+%& "\$%# %()+2 %&% # %#\$7# %#\$
%-+ # 2: . %)% 2 -+ +99 " % + %# " " &# %- 2 %-+ #
2:8 %# %)% -+ +99 * & %)& +(+) %6
"#& 3%#\$13%-,% %." &) %(& "*" + "\$" "\$%-(%# "*" + #.+(O
• & %Ahkam al Qur'an 4+? -% 8 '%#\$ 3+ #&'%) "3%\$%& 3" &(+ O

من د عى الي حا كم من حكا م المسلمين فلم يجب فهو
ظا لم لا حق له

&#'" Barang siapa dipanggil dengan menghadap hakim Islam,
kemudiantidak mau mendatangi panggilan tersebut maka dia
termasuk orang yang dholim dan gugurlah hak (jawab) nya."

• & %Ehayah al Marom li syaikh al Majdi '%#\$ 3" 3+ #&

واذا ا شتد عدم رغبة الزوجة لزوجها طلق عليه
القاضى طلقه

&#%'O "Dan jika isteri sudah sangat membenci (tidak senang kepada
suaminya, maka Hakim dapat menjatuhkan talak si suami
dengan talak satu".

"#& 3%#\$13%-,%3" %)% (%# %* % "*" & 3%#\$%#7*" & 3%#\$%# ")"3+
& % %)%&(% "\$%& & %# 3" *"# %*% 3" (")& *+ %# 3%-,% \$+\$% %# "\$\$\$+\$
"# %#\$ "*" /" %&%# ")"3+ 3" % %)%# -+(+ "- (% "#%#% %*% &(%3-
"\$%# "#.% +-(%# % % ( )% + 3%&#)-+\$- % % & " \$+\$% ("6% % "\$\$\$+\$

"#& 3%#\$13%-,% "*" &# %%# "\$\$\$+\$% % % "*" & + #'% %\$%
" + +)(%# &(% %# "*" (%&#%#)"3%\$%& %%# " %- "#.% & 3+(& %# 9%(9

Direktori Putusan Mahkamah Agung Republik Indonesia

putusan.mahkamahagung.go.id

" %- &*" & 3%#\$(%# &-% %) 1%- & %(%& % %+ &*--% &)"3%\$\$&)+3) (-+(+ '%#\$ "\$\$%# +#\$ % %(3%&# %1)"-&#\$\$% "*" & + '%#\$ &(%3+ (%# "- "\$\$% & %# -% +) &*--% &)"3%\$\$& % %( )% + 3%&#)+\$- % % & "- % %* "\$\$\$+\$%)"3%\$\$& %#% '%#\$ %(%# &)"3+ (%# *% % & (+ % % , <&\$\$% % *+ +)%#&#&

"#& 3%#\$\$13%-,% +# +(" "#+-& ("- "# %(%) % %<= %#<= # %#\$7 # %#\$: %-+# 2 2)"3%\$\$& %#%#\$ " %- &+3%- "\$\$%# # %#\$ # %#\$ %-+# %# "*" +3%--%# (" +% "\$\$%# # %#\$7 +# %#\$ 8 %-+# 21 %(% %." &) %(& "\$\$%#\$\$%* "*" + "%# 3%- &/ + *% % *+ +)%# &#& '%#\$ 3" &)" " &# %-(%# ("*% % %&# "\$\$% & %# \$% % # % +# +("\$\$& & (%#)% &#%# *+ +)%# &#& ("* "\$\$,%& "#/% % &(%- '%&\$\$%-%'%" " &*+ & " *% (" &% %# "\$\$\$+\$% %# " \$+\$% %# ("*% % "\$\$,%& "#/% % &(%- & " *% "*" (%&#%# "\$\$\$+\$% %# " \$+\$% & %#\$)+\$\$(%# +# +(&/% % % % %9 % &)" &%(%# +# +(& +)" % 3% 7 % 3%&#% *+ +=% &)" " %- *+ +)%# &#& 3" ("(+ %#+(+ " %&

"#& 3%#\$\$13%-,% 3" %) % (%# (" "# +%# *2)%% <= # %#\$7 +# %#\$: %-+# 2 2)"3%\$\$& %#%#\$ " %-&+3%- "\$\$%# # %#\$7 +# %#\$ %-+# %# "*" +3%--%# (" +% "\$\$%# # %#\$7+ # %#\$ 8 %-+# 213&%%'%" (% % &3"3%#(%# ("*% % 6#\$+\$% "\$\$&\$\$% %# " "*" -% &(%#)"\$\$% % (" "# +%# "*" % + %# "*" +# %#\$ +# %#\$%# '%#\$ 3" %(+)" % -(+) % '%#\$ 3" (%& %# "\$\$%# "*" (% % &#&

"#'% %(%# 3%-,% " \$+\$% '%#\$ " %- &*%#\$\$\$& "\$\$%# ") & %# *% +# +("\$\$-% %* & "*")& %#\$%# & %(- % &

"#\$%3+ (%# \$+\$% %# "\$\$\$+\$% "\$\$%# >)" "(

"#.% +-(%# % %( )% + 3%&#)+\$- %<Tenggak= " -% %* "\$\$\$+\$%

<Penggugat=6

Direktori Putusan Mahkamah Agung Republik Indonesia

putusan.mahkamahagung.go.id

" " &# %-(%# ("*% % %#& " % "\$%& %& \$% % # % +# +("#\$& & (%#)% &#%# *+ +)%# &#& ("*% % "\$%,%& "#/% % &(%- ,& %'%-#'% " &*+ & " *% (" &% %# "\$\$\$+% %# " \$+% %& ("*% ' "\$%,%& "#/% % &(%- & " *% *" (%,&#%# "\$\$\$+% %# " \$+% & %&\$)+#\$(%# +# +(&/% % % % %9 % '%#\$ &)" &%(%# +# +((& +) % 3% #'% <&\$% *+=% &)" " %- *+ +)%# &#& 3" ("(+% %# -&(+ " %* 8 " 3"3%#(%# ("*% % "\$\$\$+% +# +(" 3% % 3&% '% *" (% % -&#\$\$9 *+ +)%# &#& &+/%*(%#)"3")% 17 <&\$% % +) +.-+ *+ +- "% &3+ +*&%-

" &(%# &*+ +)(%# & # %1% -% & %3+ %#\$% 3" %)"-& 3" "%% %# "\$%# %#\$%+&.%- 8 &.%-1 "-) % %# # % 9%1)"3%\$%& " +% %." &)"19 & 3&-+1 \$ 1 % # " %#\$1 %)&#\$7 %)&#\$)"3%\$%& %(& #\$\$\$#1 &3%/(%# *% % -% & & + .+% % % *")& %#\$%# '%#\$ &#'% %(%# " 3+(% +# +(+ + "- " %." &)"3+ "\$%# &-% & & "- *% % %(& #\$\$\$ % %# & %& ' (&1 \$)"3%\$%& %& " % "\$\$\$%# & &-% & & *+ % "-%#\$\$\$+% -% & #'% " \$+%&

A

4

.+9 & 3&-+1 \$ 1

) % %# # % 9%1

% " %#\$1

& %# % (&1 \$

" &#/%%# &% '% "	(0 %				
&%% " # %9 % %	*	17			
&%%	0 *	8	17		
&%' %#\$ \$& % #	*	8	17		
&%' " %)&	0 *	8	17		
8 &%' % " %&	0 *	17			
4+ %-	0 *	:	17		
< &\$ % +) +.+- *+ +- "#% +88%					

Disclaimer

Kepaniteraan Mahkamah Agung Republik Indonesia berusaha untuk selalu mencantumkan informasi paling kini dan akurat sebagai bentuk komitmen Mahkamah Agung untuk pelayanan publik, transparansi dan akuntabilitas pelaksanaan fungsi peradilan. Namun dalam hal-hal tertentu masih dimungkinkan terjadi permasalahan teknis terkait dengan akurasi dan keterkinian informasi yang kami sajikan, hal mana akan terus kami perbaiki dari waktu ke waktu. Dalam hal Anda menemukan inakurasi informasi yang termuat pada situs ini atau informasi yang seharusnya ada, namun belum tersedia, maka harap segera hubungi Kepaniteraan Mahkamah Agung RI melalui : Email : kepaniteraan@mahkamahagung.go.id Telp : 021-384 3348 (ext.318)